

AFB. XVIIa MOLEN IN BEDRIJF.

en die, bij de Friezen en Saksen, in de tiende eeuw nog voorkomen, werden overal elders, door het leenstelsel, geheel onderdrukt. Eerst later, in een gewijzigde maatschappij, kunnen zij, profiteerende van den verminderden invloed van kerk en adel, en de toename van het stedelijk overwicht, hun levensvoorwaarden herwinnen. Hoewel het landbouwersberoep, van ouds, het talrijkste deel van ons volk, voor zich opeischte, kan er van een eigenlijken nederlandschen boerenstand, aan het einde der 16de eeuw dus pas sprake zijn. De landhuishouding, in de hofsteden gecentraliseerd, hoort meer in de geschiedenis der adellijke en kloosterlijke standen thuis. Haar voorstelling, in het openlucht-museum, al ondenkbaar, door dat zij te zeer aanvulling zou vragen uit de middelen der fantasie behoort bovendien maar indirect bij het cultuurbeeld van ons plattelandsleven. De volledige voorstelling van de huishouding en het bedrijf, op de boerderij, door het verloop der tijden, komt hier maar weinig aan te kort. Ofschoon, uit oude kronieken, enkele vleierende beschrijvingen over ons

landvolk, zijn woningen, zijn bedrijf en zeden vallen op te diepen, laat Dr. H. Blink, in zijn „Geschiedenis van den Boerenstand in Nederland”, toch de volgende ontmoedigende uitspraken hooren: „De landbouwtechniek heeft van de 7de tot de 19de eeuw zoo goed als geheel stil gestaan”; „in het algemeen kwamen de boeren, op het platteland, gedurende de middeleeuwen, tot geen hoogere ontwikkeling; groote welvaart heeft onder hen niet geheerscht, hun stand staat, in de 16de eeuw, nog als zeer onbeschaafd en ruw bekend; hoewel vele onzer steden uit nederzettingen van boeren zijn ontstaan (Leiden, Haarlem, enz.) stelt, op het einde der 16de eeuw, de bloei der steden den landbouw geheel in de schaduw”. Wat er van beteekenis te vermelden valt, over nijverheid en bouwkunst, op het platteland, komt veelal op rekening van de kloosters. Van hier uit ondernam men, op groote schaal, ontginningen en op eigen grond bouwde men werkplaatsen, waar allerlei ambachten werden uitgeoefend; naast de kloosterbroeders waren er de leeken-arbeiders werkzaam. Bij en om de kloosters zijn een groot aantal van onze dorpen ontstaan. De boerenwoning in de middeleeuwen, dikwijls nog roerend goed, is licht van hout gebouwd, om gemakkelijk afgebroken te kunnen worden. Verplaatsing zelfs van geheele groepen van huizen, geschiedde, in vroeger tijd, niet zelden. Het houten boerenhuis wijst op achterlijkheid, waar, op de Frankische hofsteden, al steenen gebouwen voorkwamen, beter gezegd, het plaatst laatstgenoemden in een hoogere orde, als voorloopers van het kasteel. In de 17de eeuw en tot en met het einde van de 18de, verkrijgt, in Nederland, bij de toenemende welvaart der boeren, hun woning, in- en uitwendig, haar rijkste en sierlijkste architectonische expressie. In het Openlucht-museum evenwel zal het boerenhuis niet slechts, door de voorbeelden, die het hoogstbereikte toonen, vertegenwoordigd zijn, maar voorgesteld, zoo volledig mogelijk, in alle stadiën van zijn ontwikkeling. Door